

Вступне анкетування «Булінг та його прояви в підлітковому віці» у 2-х класах

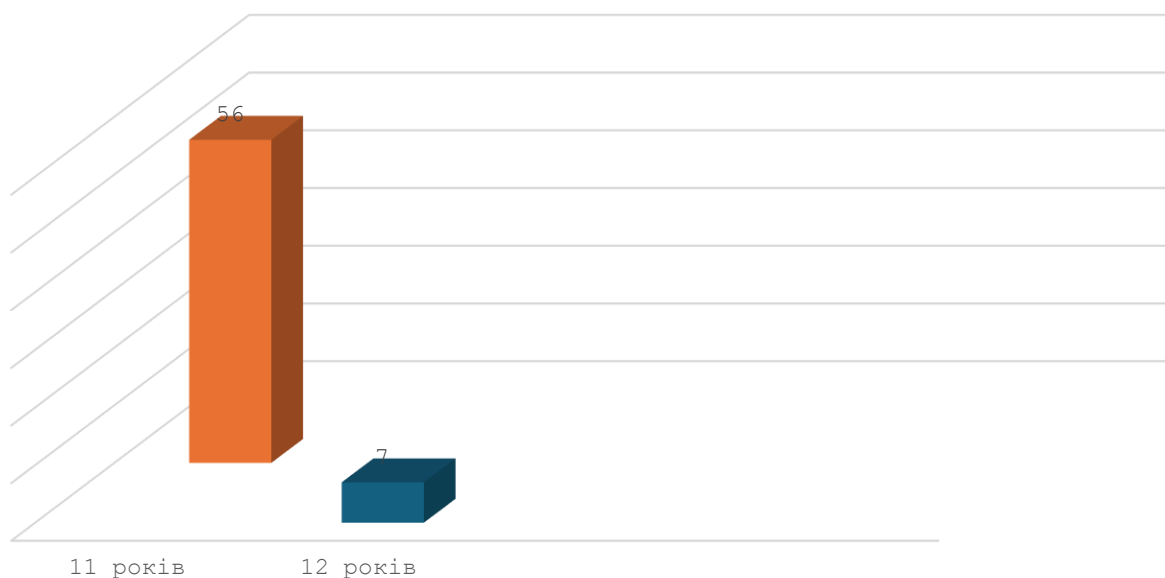
Мета: головна мета вступного анкетування для учнів 2 гімназійних класів Нової української школи (НУШ) — це первинний моніторинг обізнаності підлітків про явище цькування, виявлення прихованих фактів насильства в учнівському середовищі та оцінка загального психологічного клімату в колективі.

Оскільки учні класів перебувають на етапі адаптації до базової середньої школи (НУШ) та входять у кризовий підлітковий період, це анкетування виконує кілька важливих завдань:

- **Діагностична мета:** Виявлення реального рівня поширеності насильства в закладі, визначення «зон ризику» (де найчастіше відбуваються конфлікти), а також розпізнавання потенційних жертв, булерів або пасивних свідків.
- **Інформаційна мета (оцінка обізнаності):** Визначення того, чи розуміють діти різницю між звичайним конфліктом і систематичним булінгом, чи знають вони про різні форми цькування (кібербулінг, психологічний тиск, фізичні образи).
- **Прогностична та превентивна мета:** Отримані результати є базою (відправною точкою) для шкільного психолога, соціального педагога та класних керівників для розробки плану профілактичних заходів, виховних годин, тренінгів та формування культури взаємоповаги в класі.

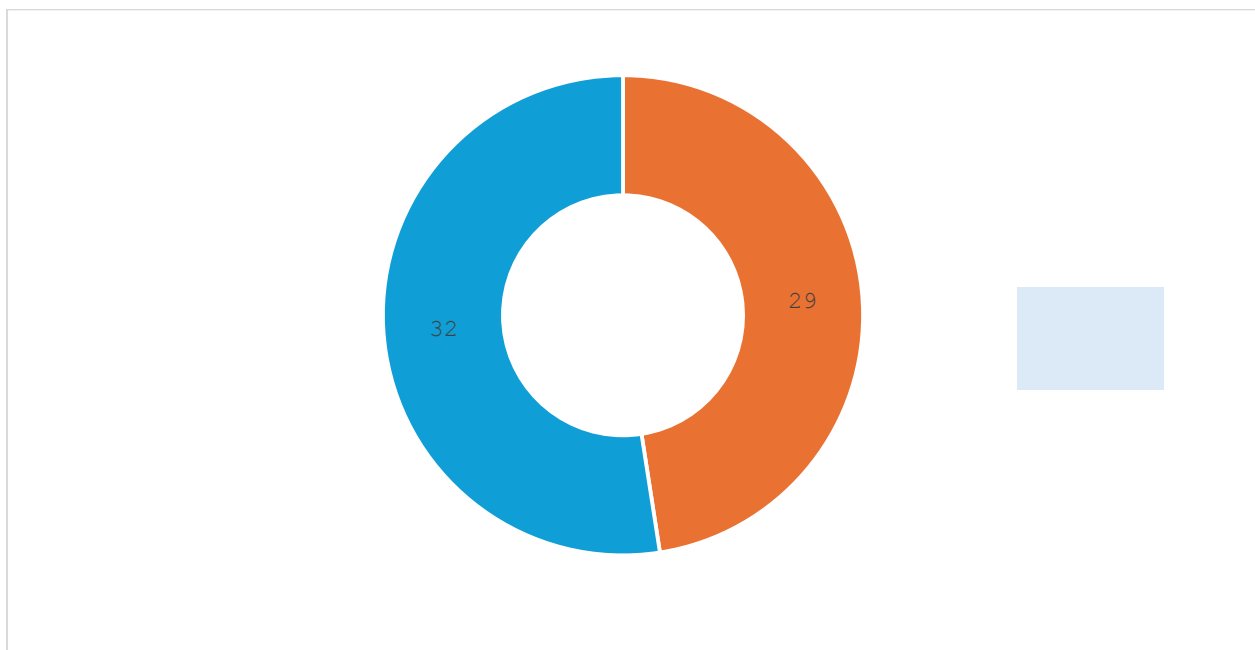
РЕЗУЛЬТАТИ АНКЕТУВАННЯ

1. Твій вік?

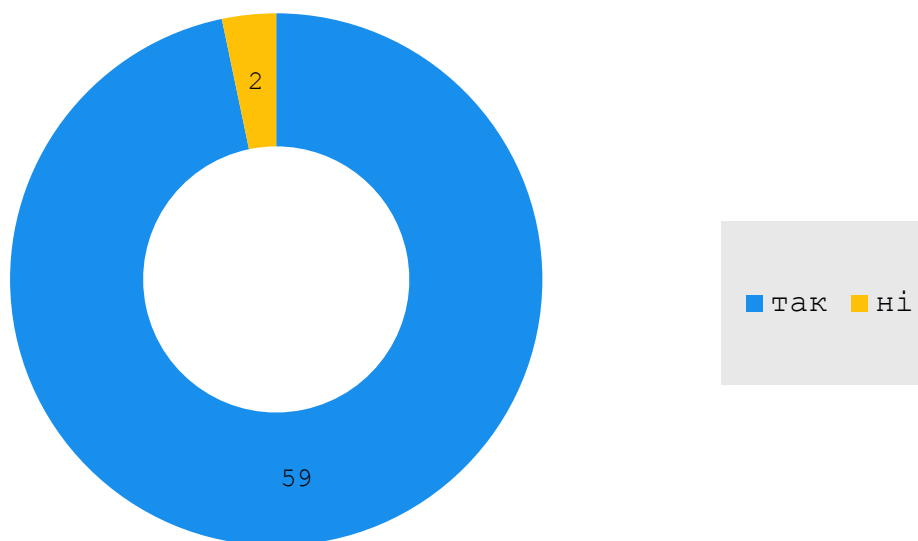
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	11 років	54	88.5%
2	12 років	7	11.5%

2. Твоя стать ?

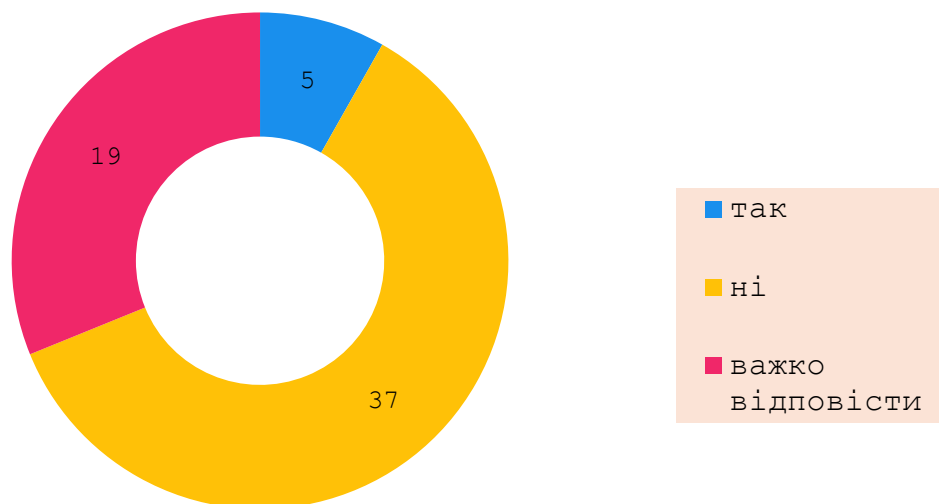
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	хлопці	32	52,46%
2	дівчата	29	47,54%

3. Чи знаєш ти, що таке насильство?

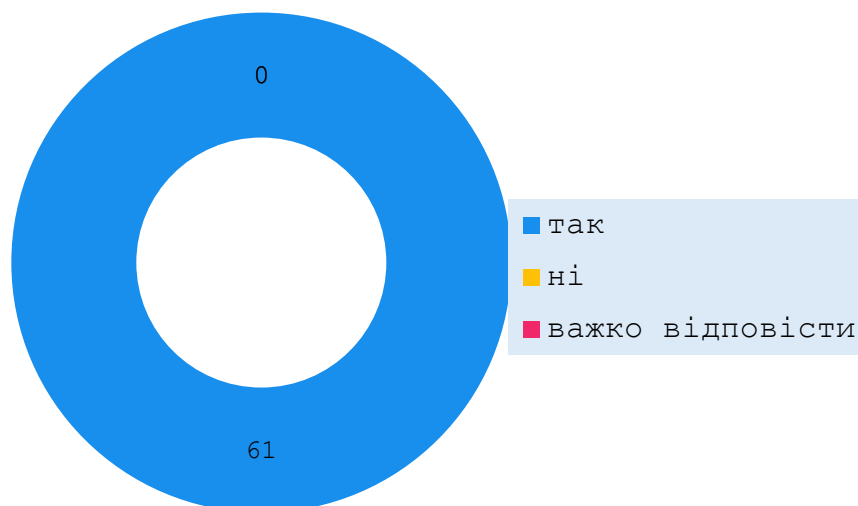
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	так	59	96.7%
2	ні	2	3.3%

4. Чи можливе, на твою думку, насильство в школі?

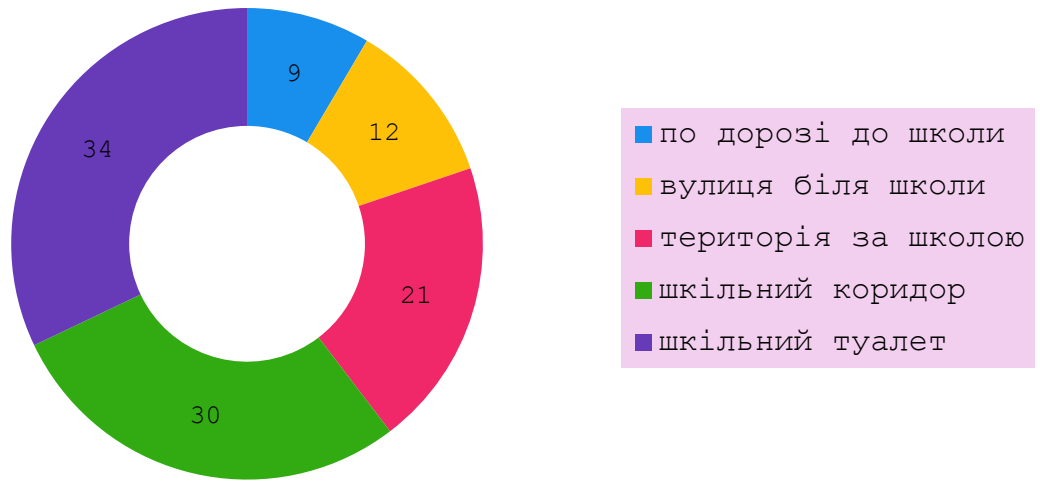
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	так	5	8.2%
2	ні	37	60.7%
3	важко відповісти	19	31.1%

5. Чи знаєш, що таке булінг?

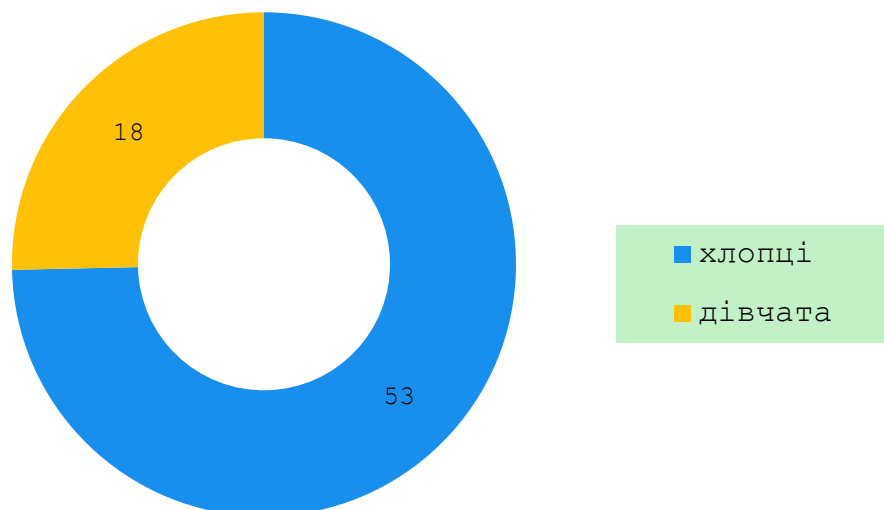
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	так	61	100%
2	ні	0	0%
3	важко відповісти	0	0%

6. Де на твій погляд, підлітки найчастіше стикаються з проявами булінгу? (Можна обрати декілька варіантів відповіді)

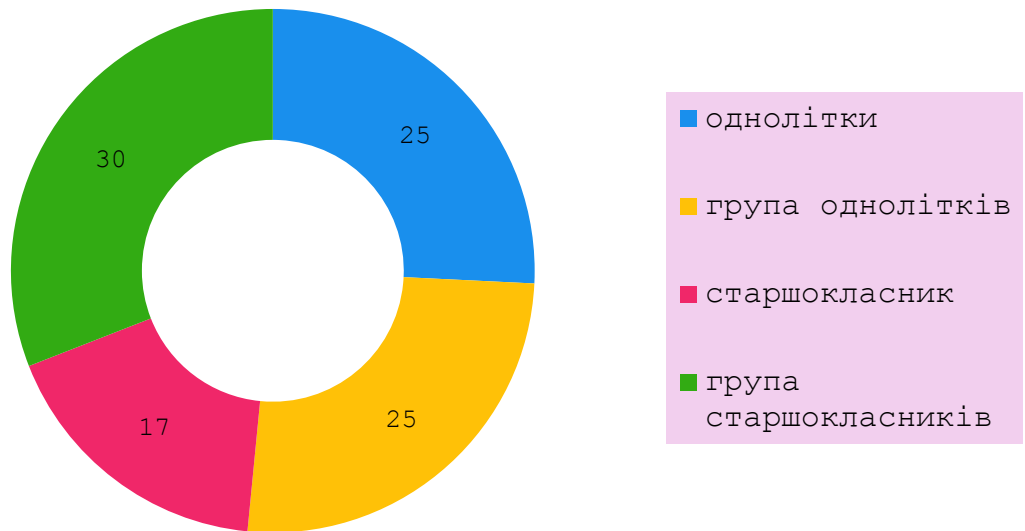
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	по дорозі до школи	9	8.5%
2	вулиця біля школи	12	11.3%
3	територія за школою	21	19.8%
4	шкільний коридор	30	28.3%
5	шкільний туалет	34	32.1%

7. Хто , на твою думку, переважно, буває агресором? (Можна обрати декілька варіантів відповіді)

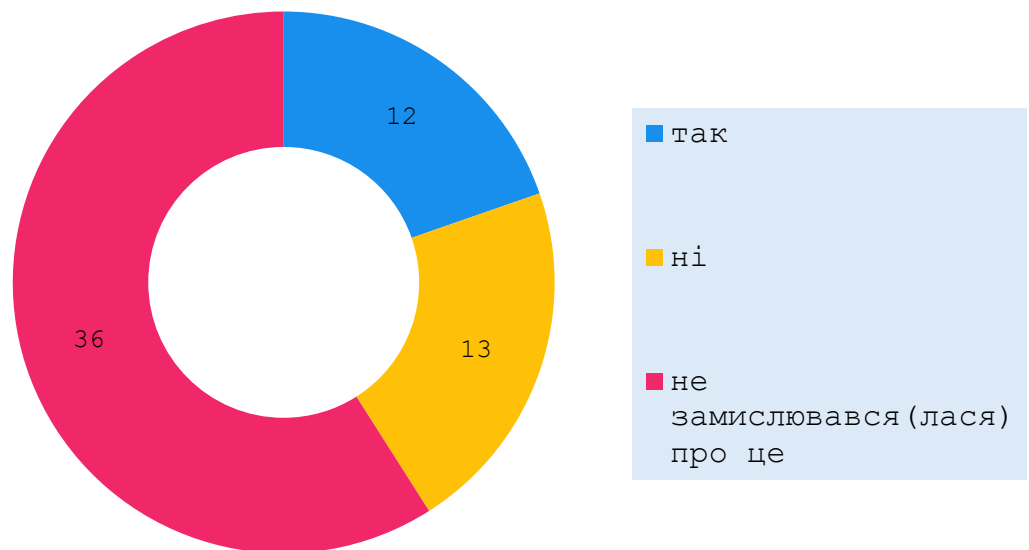
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	хлопці	53	74.6%
2	дівчата	18	25.4%

8. Хто найчастіше, на твою думку, є агресорами? (Можна обрати декілька варіантів відповіді)

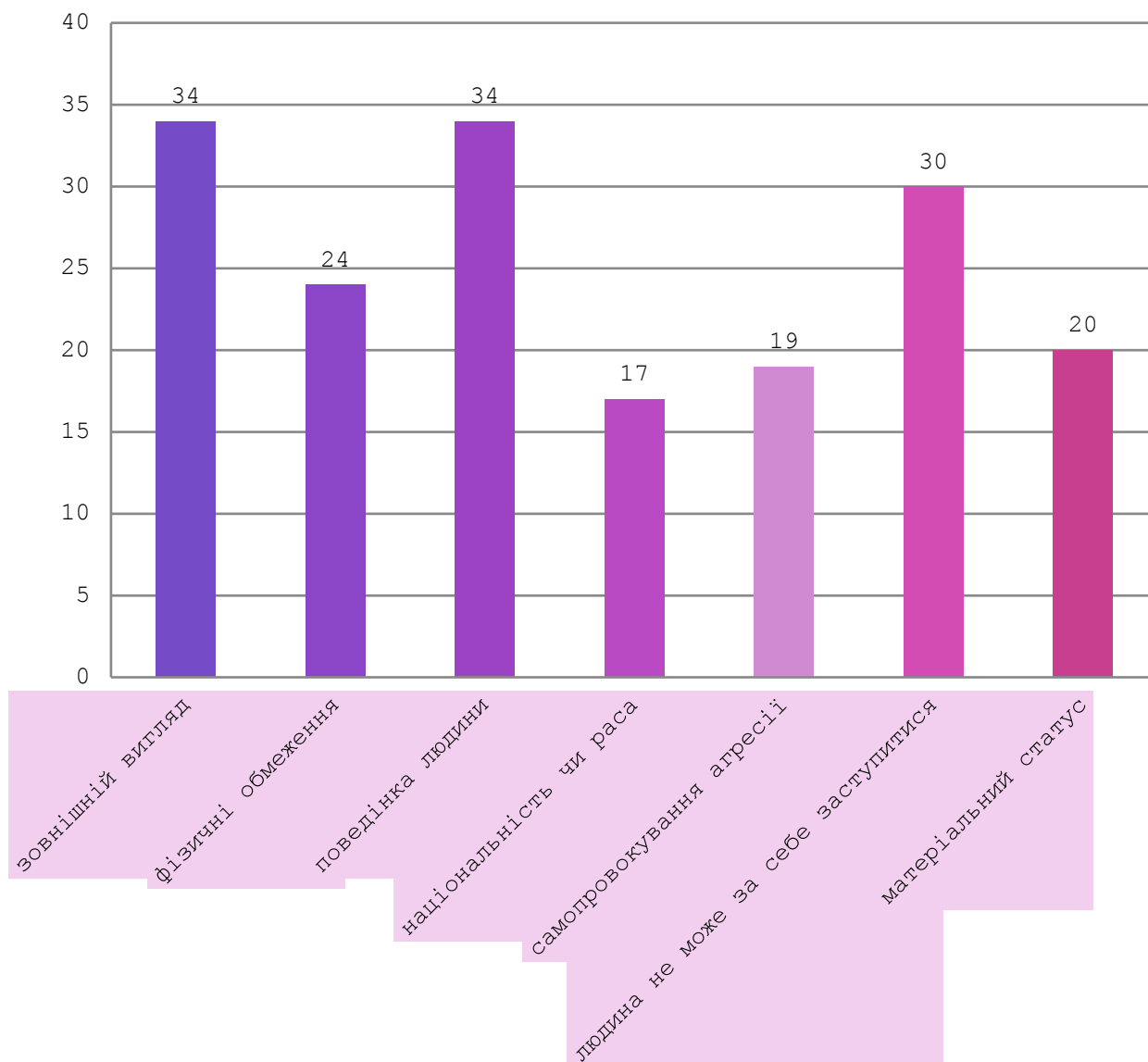
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	однолітки	25	25.8%
2	група однолітків	25	25.8%
3	старшокласник	17	17.5%
4	група старшокласників	30	30.9%

9. Чи вважаєте ви, що дорослі інколи недостатньо допомагають дітям, які є жертвами цькування?

	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	так	12	19.7%
2	ні	13	21.3%
3	не замислювався(лася) про це	36	59%

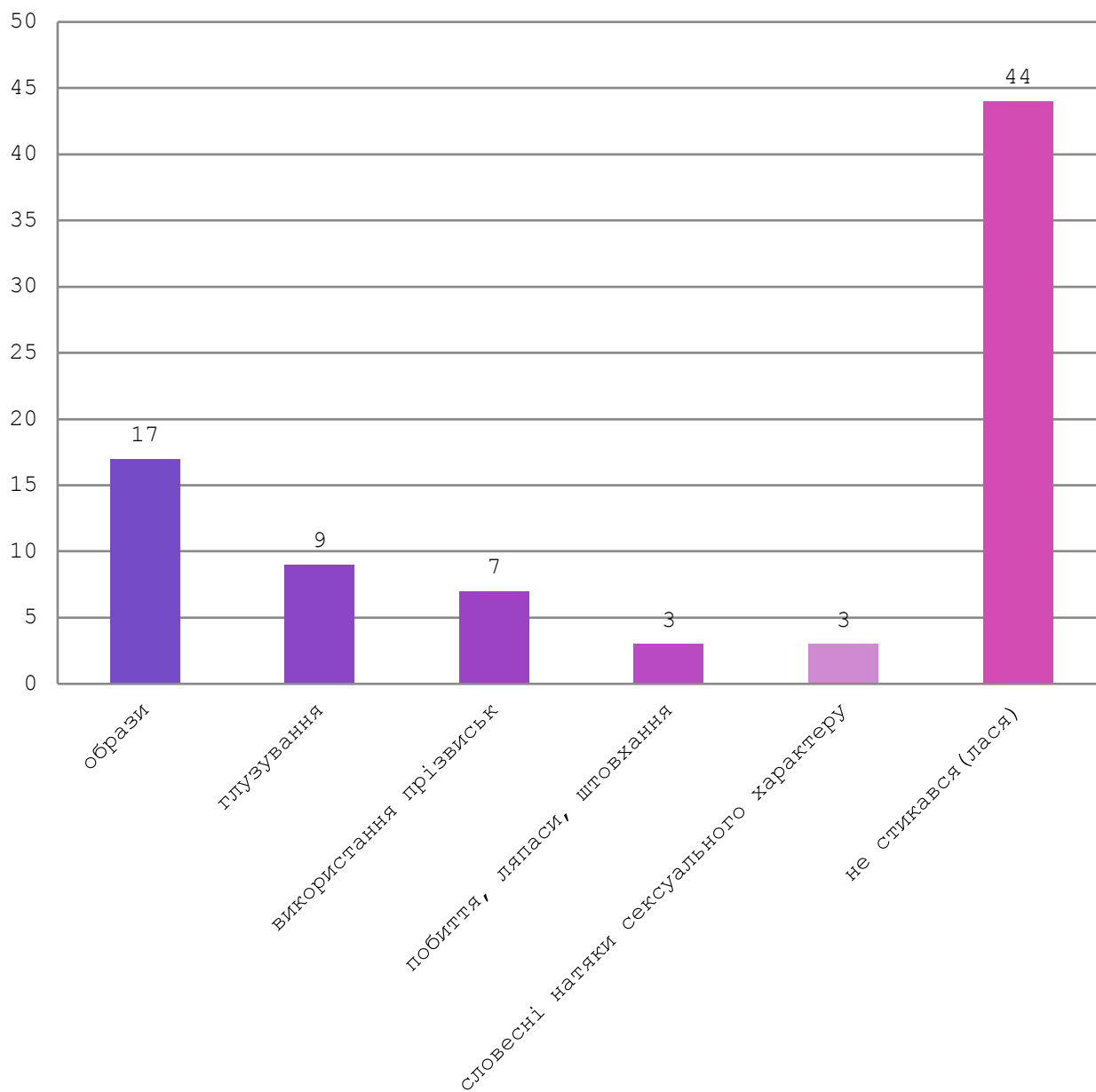
10. Які, на твій погляд, причини агресії, через які деякі учні стають жертвами знущань з боку інших школярів? (Можна обрати декілька варіантів відповіді)

	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	зовнішній вигляд	34	19.1%
2	фізичні обмеження	24	13.5%
3	поведінка людини	34	19.1%
4	національність чи раса	17	9.6%
5	самопровокування агресії	19	10.7%
6	людина не може за себе заступитися	30	16.9%
7	матеріальний статус	20	11.2%

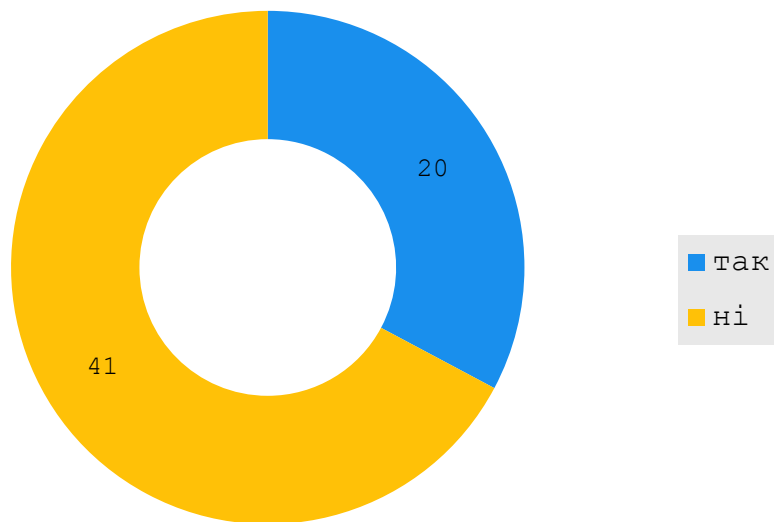
11. 3 якими приниженнями учень/учениця може зустрітися в школі?

(Можна обрати декілька варіантів відповіді)

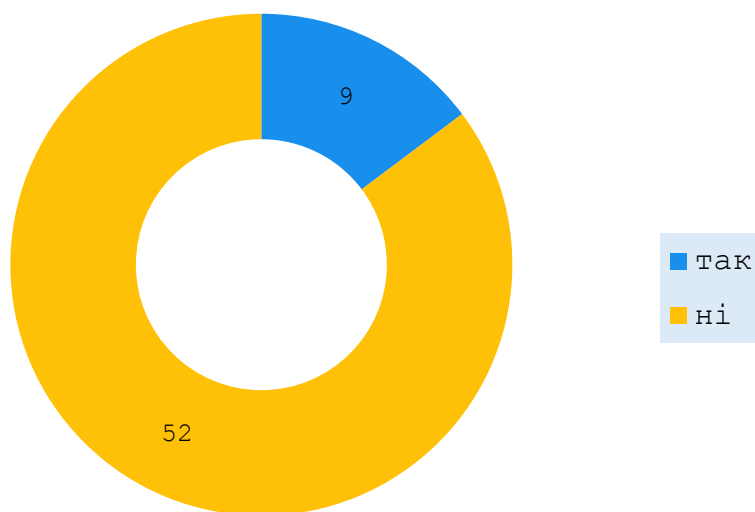
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	образи	17	20.5%
2	глузування	9	10.8%
3	використання прізвиськ	7	8.4%
4	побиття, ляпаси, штовхання	3	3.6%
5	словесні натяки сексуального характеру	3	3.6%
6	не стикався(лася)	44	53%

12. Чи спостерігається явище булінгу в вашій школі?

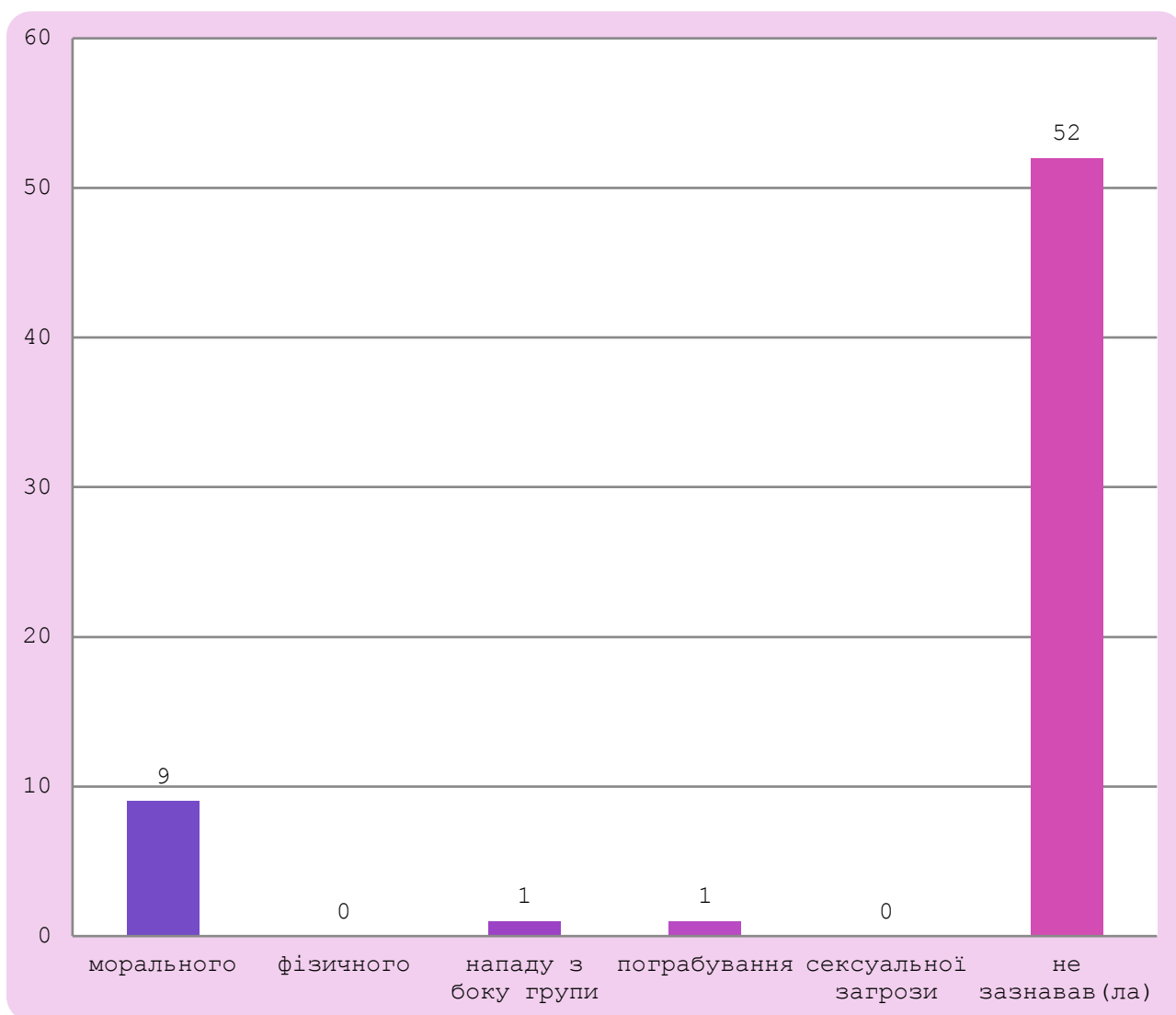
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	так	20	32.8%
2	ні	41	67.2%

13. Чи зазнавав(ла) ти приниження в школі?

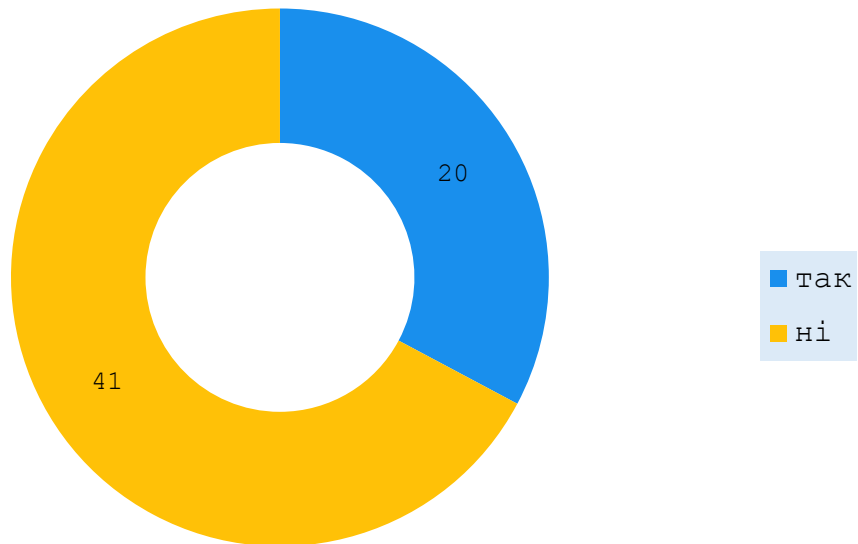
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	так	9	14.8%
2	ні	52	85.2%

14. Якщо зазнавав(ла), то якого? (Можна обрати декілька варіантів відповіді)

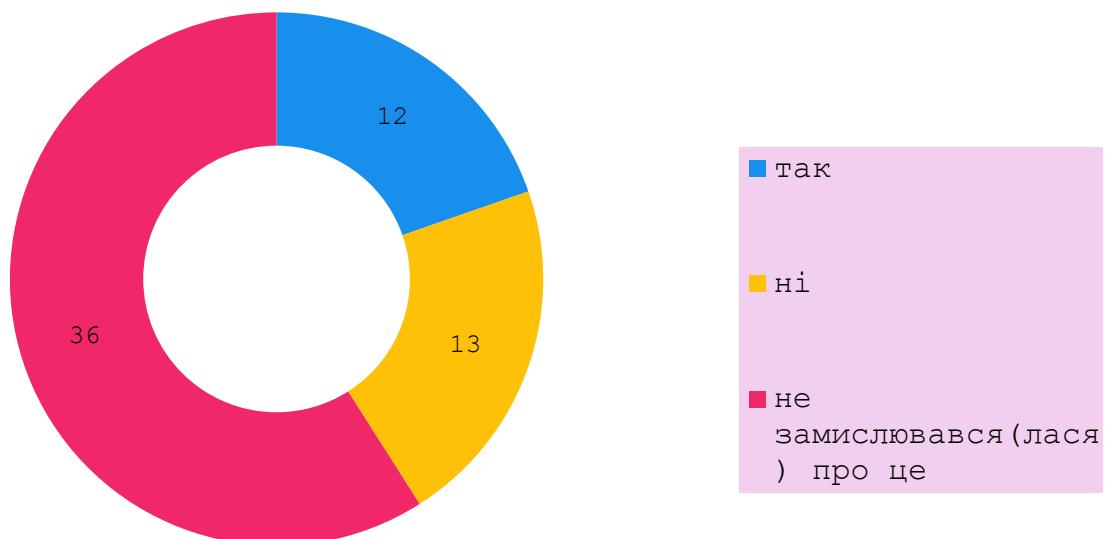
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	морального	9	14.3%
2	фізичного	0	0%
3	нападу з боку групи	1	1.6%
4	пограбування	1	1.6%
5	сексуальної загрози	0	0%
6	не зазнавав(ла)	52	82.5%

15. Чи був(ла) ти свідком чи жертвою булінгу?

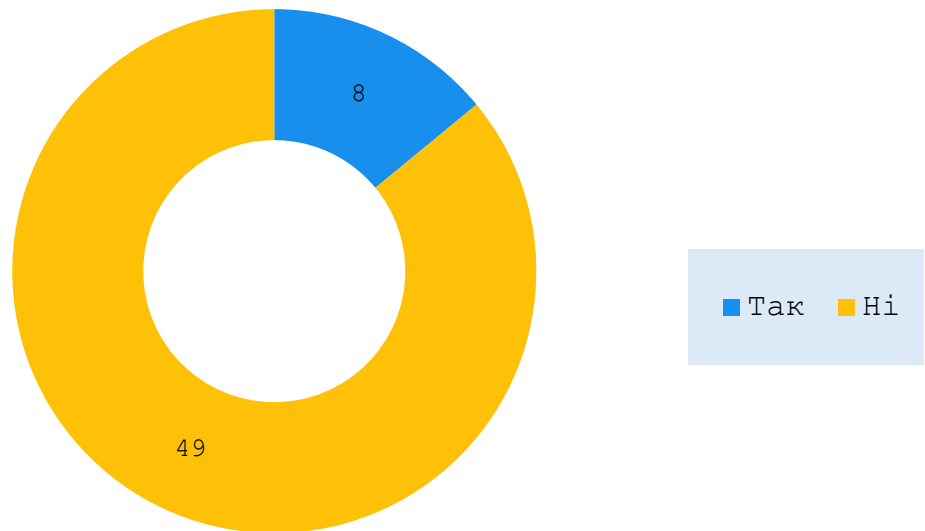
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	так	20	32.8%
2	ні	41	67.2%

16. Чи вважаєте ви, що дорослі інколи недостатньо допомагають дітям, які є жертвами цькування?

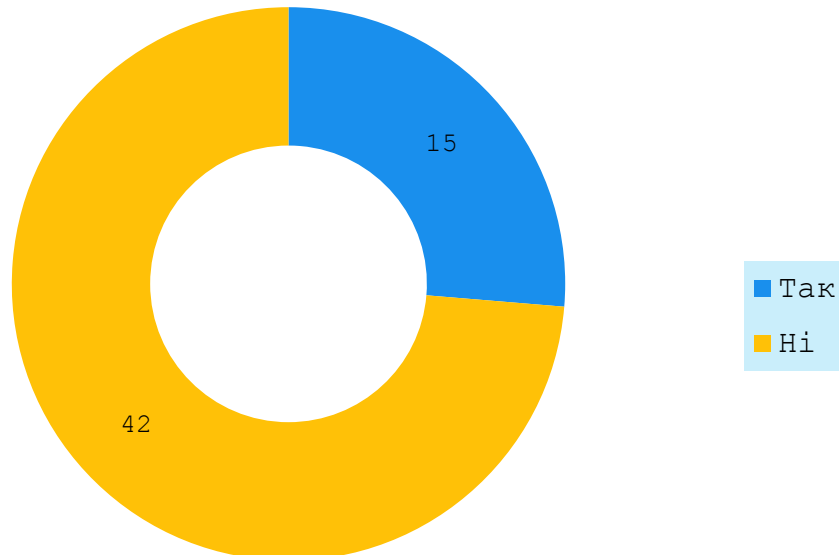
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	так	12	19.7%
2	ні	13	21.3%
3	не замислювався(лася) про це	36	59%

17. Чи зазнавав(ла) ти цькування в соціальних мережах?

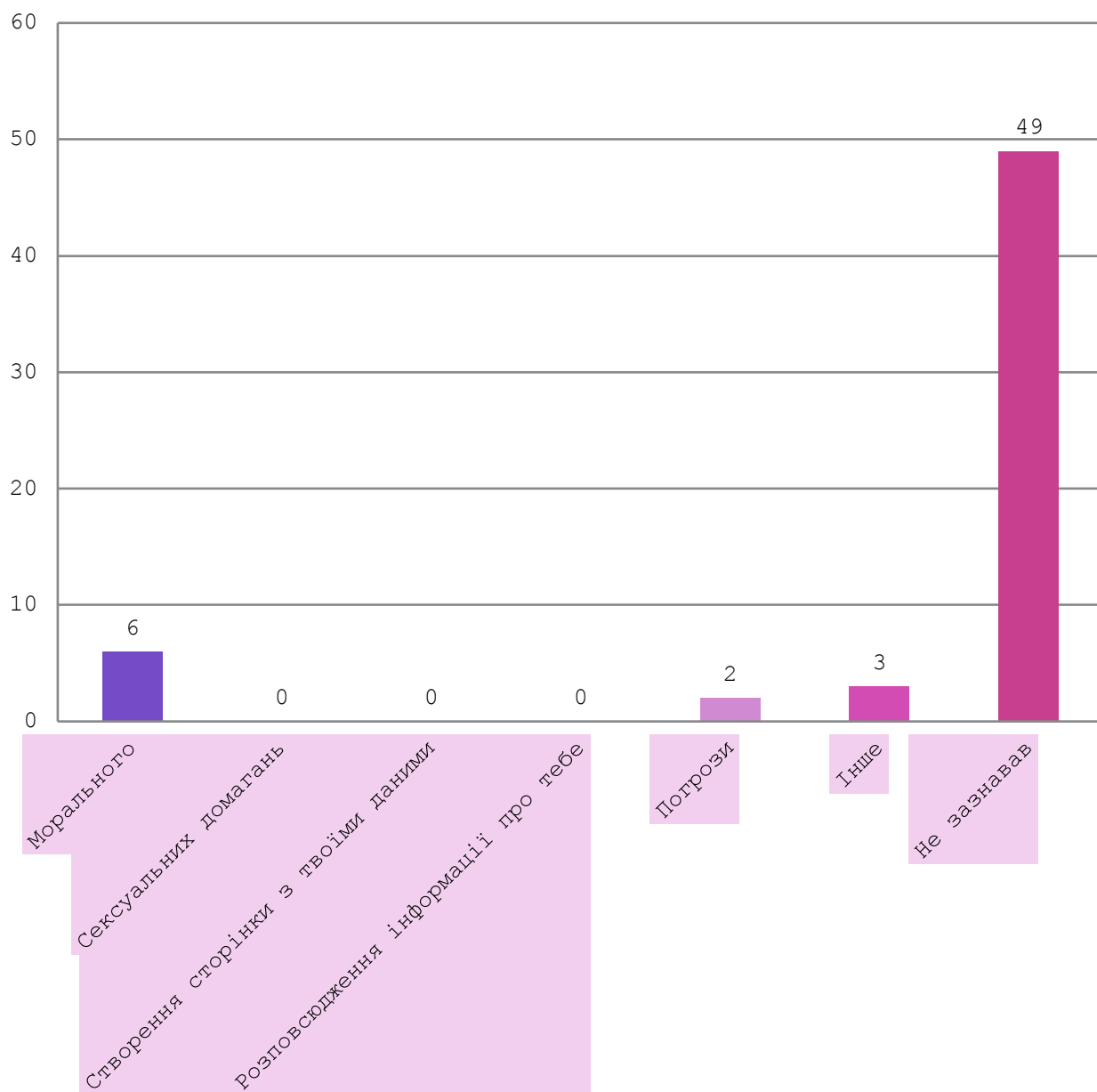
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	Так	8	14%
2	Ні	49	86%

18. Чи знаєш ти про випадки кібербулінгу, які трапилися з твоїми друзями?

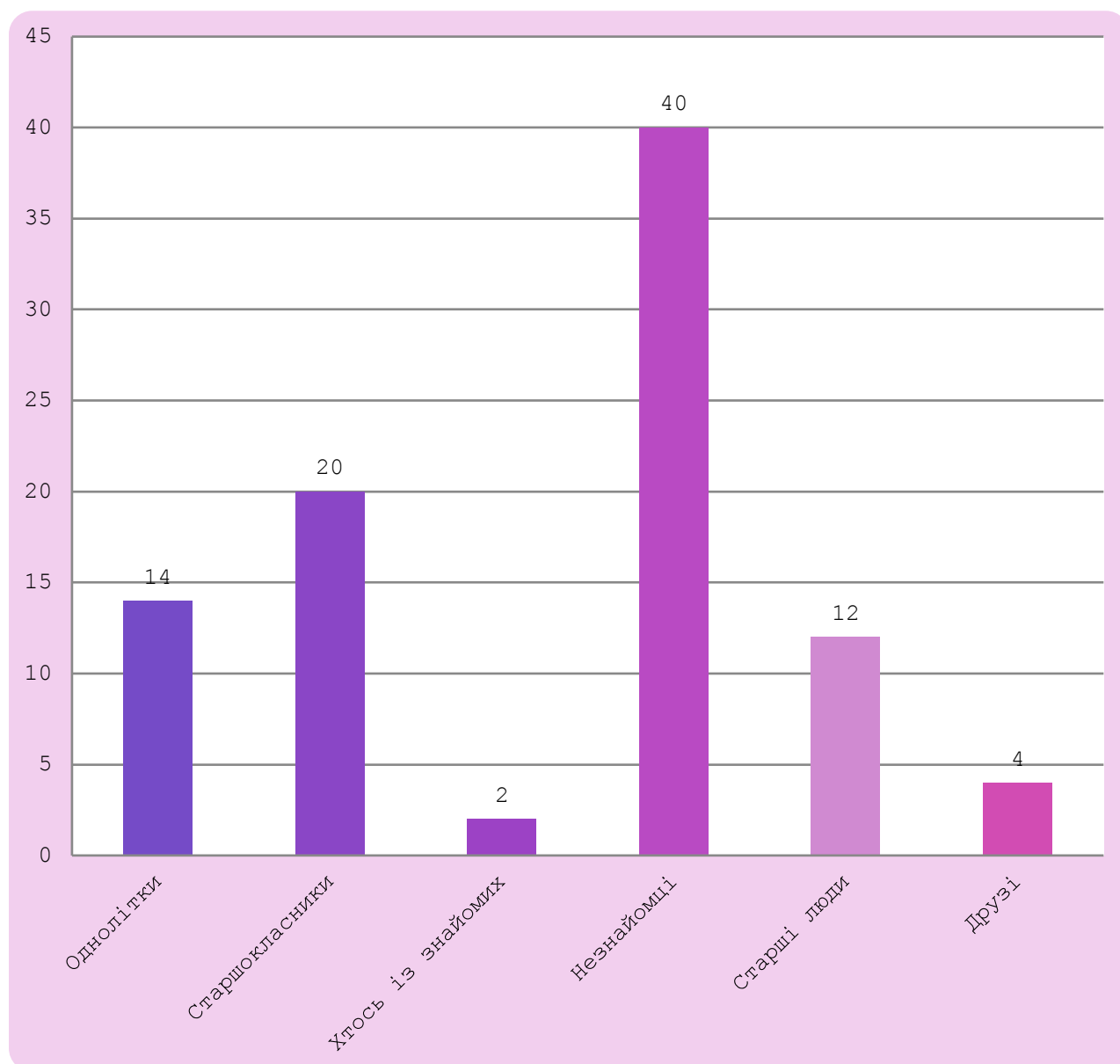
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	Так	15	26.3%
2	Ні	42	73.7%

19. Якщо зазнавав(ла) кібербулінгу, то якого?

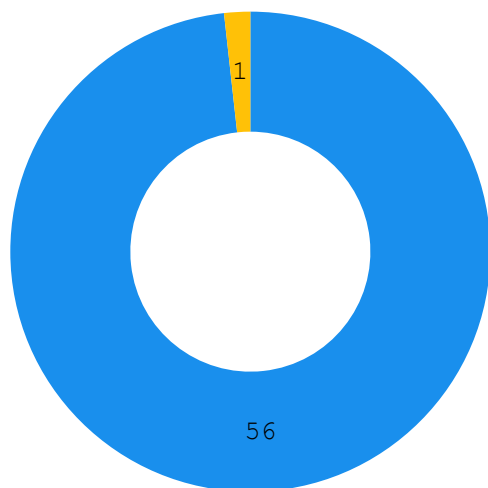
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	Морального	6	10%
2	Сексуальних домагань	0	0%
3	Створення сторінки з твоїми даними	0	0%
4	Розповсюдження інформації про тебе	0	0%
5	Погрози	2	3.3%
6	Інше	3	5%
7	Не зазнавав	49	81.7%

20. Хто, на твою думку, найчастіше є агресором у віртуальному світі? (Можна обрати декілька варіантів відповіді)

	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	Однолітки	14	15.2%
2	Старшокласники	20	21.7%
3	Хтось із знайомих	2	2.2%
4	Незнайомці	40	43.5%
5	Старші люди	12	13%
6	Друзі	4	4.3%

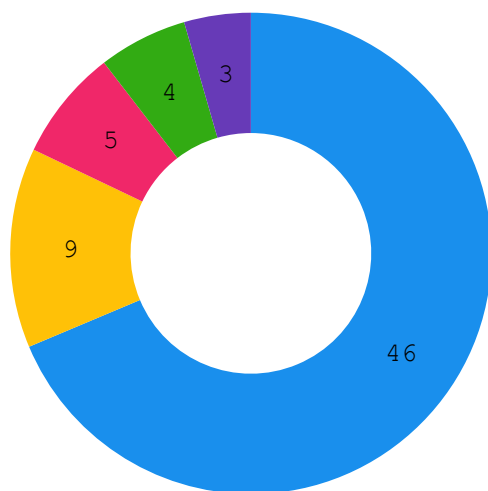
21. Чи знаєш ти правила користування Інтернетом?

■ Так ■ Ні

	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	Так	56	98.2%
2	Ні	1	1.8%

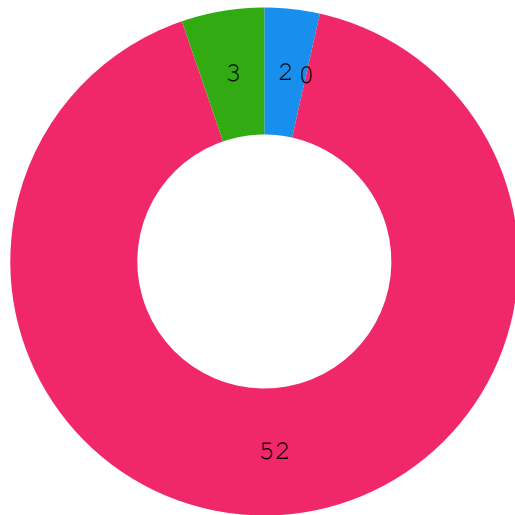
22. Чи зверталися ви за допомогою у випадках онлайн-цькування (і до кого саме)?

■ Не звертався
 ■ Звертався до батьків
 ■ Звертався до друзів

	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	Не звертався	46	68.7%
2	Звертався до батьків	9	13.4%
3	Звертався до друзів	5	7.5%
4	Звертався до вчителів	4	6%
5	Звертався до соціального педагога чи психолога	3	4.5%

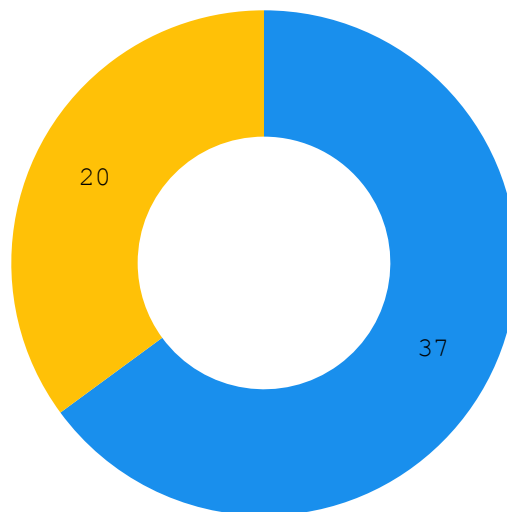
23. Як батьки реагують на твої проблеми?

- Не звертають уваги
- Відкладають вирішення проблеми на тебе
- Допомагають у вирішенні
- Вирішують проблему за тебе

	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	Не звертають уваги	2	3.5%
2	Відкладають вирішення проблеми на тебе	0	0%
3	Допомагають у вирішенні	52	91.2%
4	Вирішують проблему за тебе	3	5.3%

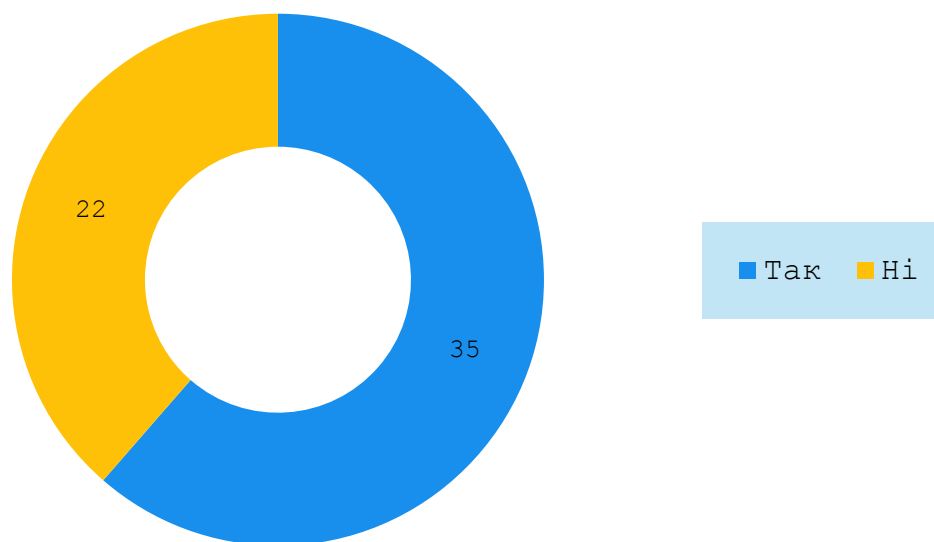
24. Чи цікавляться батьки тим, чим ти займаєшся в Інтернеті?

- Так
- Ні

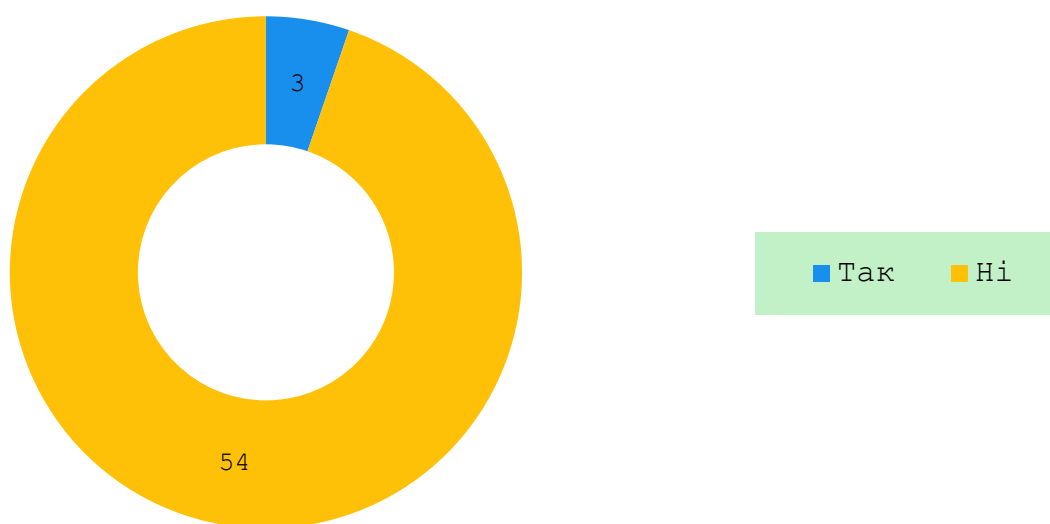
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	Так	37	64.9%
2	Ні	20	35.1%

25. Чи обговорюєте ви вдома питання щодо соціальних мереж?

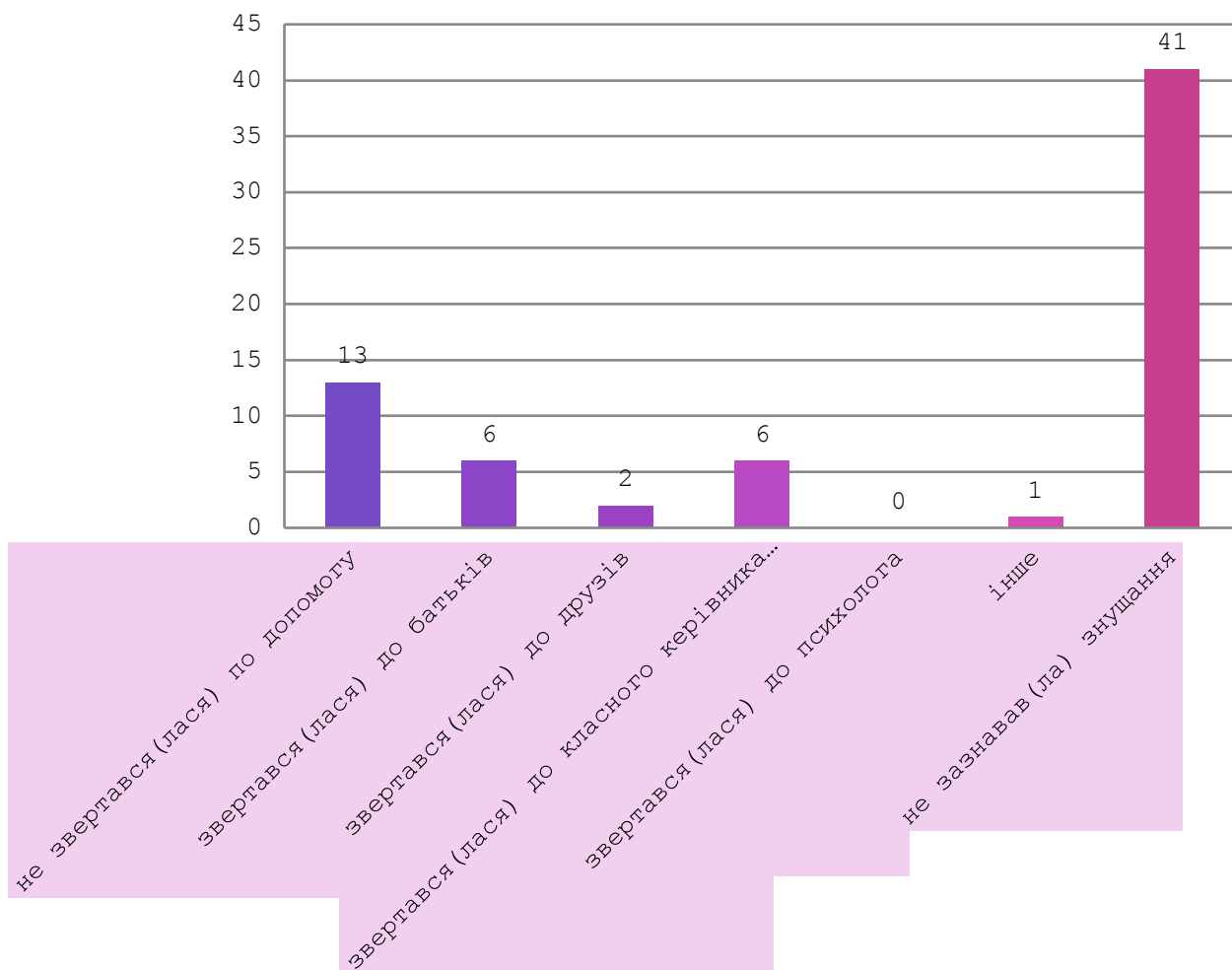
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	Так	35	61.4%
2	Ні	22	38.6%

26. Чи намагався ти коли-небудь зашкодити комусь у просторі Інтернету?

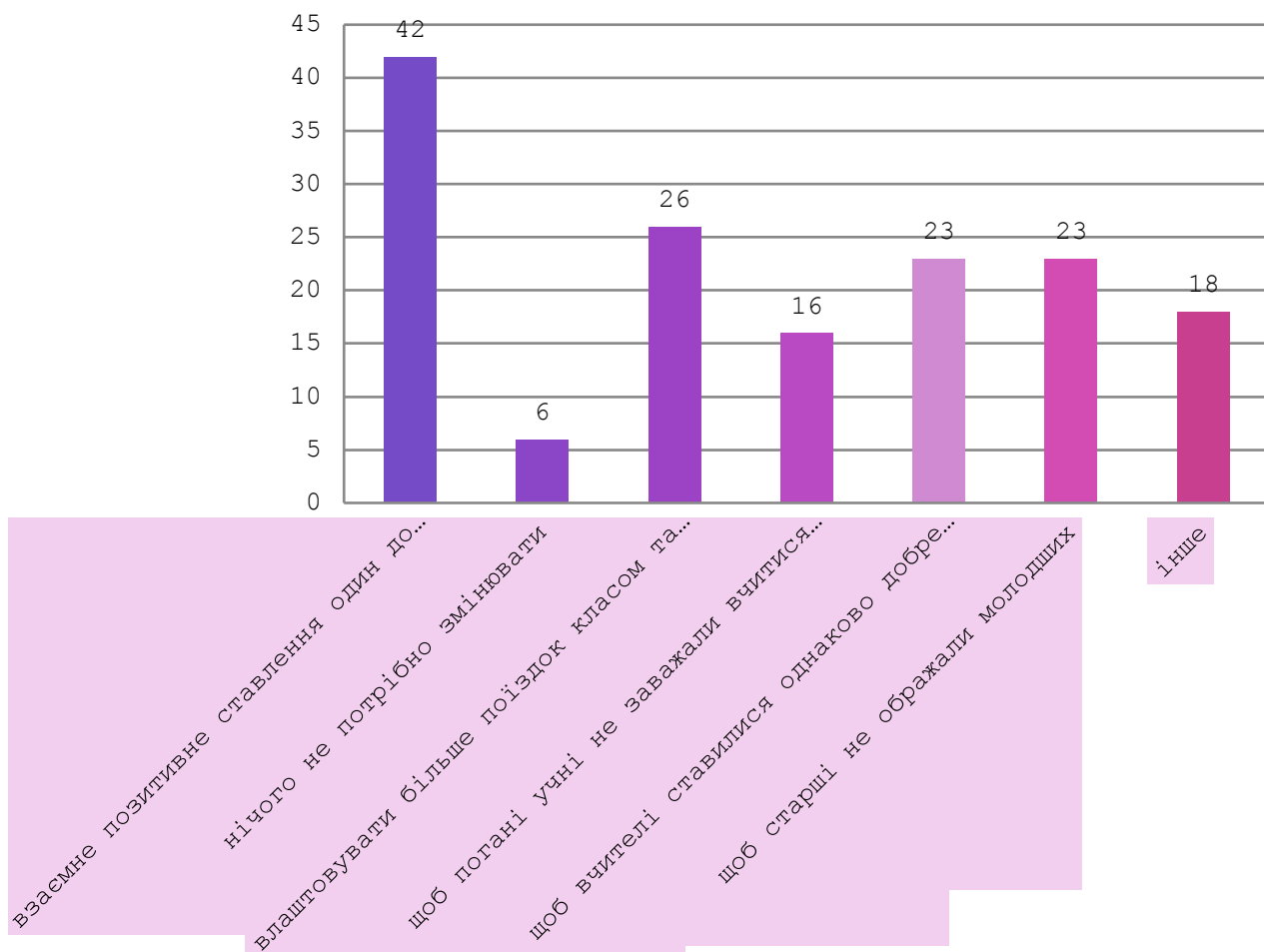
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	Так	3	5.3%
2	Ні	54	94.7%

27. Чи зверталися ви по допомогу і до кого саме можна звернутись в разі конфліктів, цькувань тощо? (Можна обрати декілька варіантів відповіді)

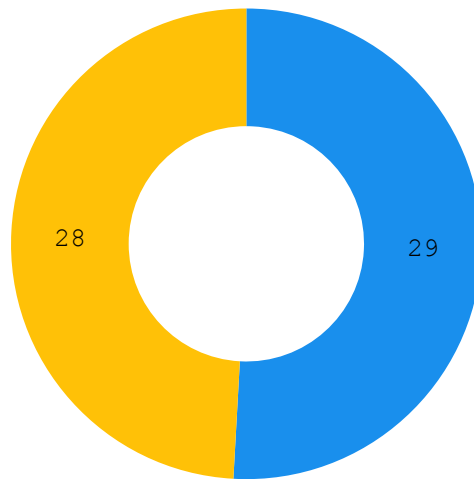
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	не звертався(лася) по допомогу	13	18.8%
2	звертався(лася) до батьків	6	8.7%
3	звертався(лася) до друзів	2	2.9%
4	звертався(лася) до класного керівника чи вчителів	6	8.7%
5	звертався(лася) до психолога	0	0%
6	інше	1	1.4%
7	не зазнавав(ла) знущання	41	59.4%

28. Що можна зробити для покращення стосунків у школі? (Можна обрати декілька варіантів відповіді)

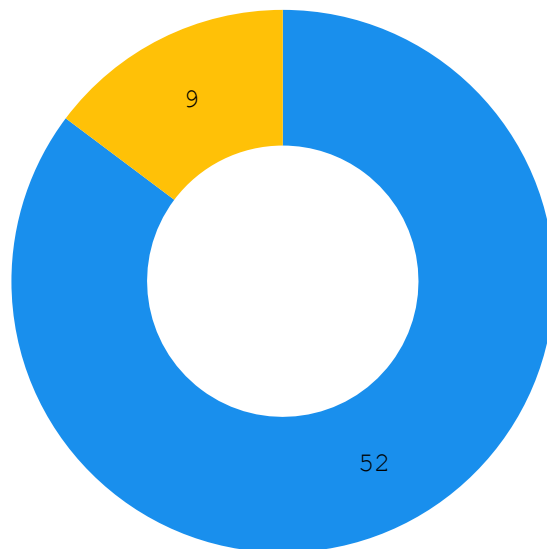
	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	взаємне позитивне ставлення один до одного	42	27.3%
2	нічого не потрібно змінювати	6	3.9%
3	влаштувати більше поїздок класом та більше спілкуватися між собою	26	16.9%
4	щоб погані учні не заважали вчитися решті	16	10.4%
5	щоб вчителі ставилися однаково добре до всіх учнів	23	14.9%
6	щоб старші не ображали молодших	23	14.9%
7	інше	18	11.7%

29. Чи хотів би ти дізнатися більше про те, як вберегти себе від кібербулінгу?

	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	Так	29	50.9%
2	Ні	28	49.1%

30. Чи знаєте ви, що в Україні діє Закон, який захищає дітей від булінгу?

	Варіанти	Відповіді	Відсоток (%)
1	так	52	85.2%
2	ні	9	14.8%

АНАЛІЗ РЕЗУЛЬТАТІВ

Психологічний висновок за результатами анкетування учнів

Проведене анкетування серед 2-х гімназійних класів Львівської гімназії «Євшан», в якому взяли участь 61 учень (29 дівчат та 32 хлопці) віком 10 – 11 років, що дозволило отримати репрезентативні дані щодо обізнаності учнів з проблемою насильства та булінгу, а також їх особистого досвіду зіткнення з цими явищами, а також про певні тенденції у сприйнятті учнями явищ цькування та насильства у віртуальному просторі. Аналіз результатів виявив низку важливих тенденцій, які потребують уваги та впровадження відповідних корекційних заходів.

Дослідження показало високий рівень обізнаності учнів з поняттями "насильство" (96.7%) та "булінг" (100%). Це свідчить про ефективність проведених раніше інформаційних заходів, або загальну обізнаність підлітків з цими термінами. Водночас, значна частка учнів (31.1%) вагається з відповіддю на запитання про присутність насильства в школі, що може вказувати на неоднозначне сприйняття насильницьких дій, їх приховування, або небажання ідентифікувати такі ситуації як насильство.

Особистий досвід переживання принижень у школі зазначили 14.8% респондентів, причому переважно це був моральний тиск (14.3%). Хоча фізичне насильство та напади з боку групи чи окремих осіб не є масовими (0% та 1.6% відповідно), навіть поодинокі випадки є тривожним сигналом. Цікавим є факт, що 82.5% тих, хто зазнавав принижень, вказують, що не зазнавали жодного з перелічених видів, що може свідчити про існування форм принижень, які не були охоплені анкетой, або про складність у їхній вербалізації.

Місцями, де підлітки найчастіше стикаються з проявами булінгу, є шкільний коридор (28.3%) та шкільний туалет (32.1%), а також територія за школою (19.8%) та вулиця біля школи (11.3%). Це свідчить про потребу посиленого нагляду та превентивних заходів у цих локаціях. Агресорами найчастіше виступають однолітки (25.8%), групи однолітків (25.8%) та старшокласники (17.5% та 30.9% відповідно), причому переважну більшість агресорів складають хлопці (74.6%). Високий відсоток респондентів, 86%, стверджують, що не зазнавали цькування в соціальних мережах. Проте, серед тих, хто стикався з подібними ситуаціями (14%), переважає моральний тиск (10%), а також погрози (3.3%) та інші форми (5%). Важливо зазначити, що майже чверть опитаних (26.3%) знають про випадки кібербулінгу своїх друзів, що свідчить про поширеність явища у їхньому соціальному оточенні. Лише 15.8% учнів спостерігають явище насильства безпосередньо у шкільному середовищі.

Серед причин, що роблять учнів жертвами, найчастіше називають зовнішній вигляд (19.1%) та поведінку (19.1%), а також фізичні обмеження (13.5%) та нездатність захистити себе (16.9%). Це вказує на необхідність формування толерантного ставлення до відмінностей та розвитку навичок самозахисту.

Не менш важливим є той факт, що 41 учень (59.4%) не зазнавав знущань, тому не звертався по допомогу, що є позитивною динамікою. Проте, серед тих, хто зазнавав знущань, лише невелика частина зверталася до батьків (8.7%), друзів (2.9%) або педагогів (8.7%).

Високий рівень обізнаності учнів з правилами користування Інтернетом (98.2%) є позитивним показником, проте недостатнє обговорення питань щодо соціальних мереж вдома (38.6%) та низький інтерес батьків до онлайн-активності дітей (35.1%) може створювати простір для потенційних ризиків. На щастя, лише незначна кількість учнів (5.3%) намагалася зашкодити комусь в Інтернеті. Результати щодо бажання дізнатися більше про захист від кібербулінгу (50.9%) показують, що половина учнів зацікавлені у підвищенні своєї медіаграмотності та безпеки.

Більшість учнів (85.2%) знають про Закон, що захищає дітей від булінгу, проте значний відсоток (59%) не замислювався над питанням недостатньої допомоги з боку дорослих жертвам цькування. Учні вважають, що для покращення стосунків у школі найбільш важливим є взаємне позитивне ставлення (27.3%), спілкування (16.9%) та рівне ставлення вчителів до всіх учнів (14.9%), а також припинення образ з боку старших учнів (14.9%).

Рекомендації

З огляду на виявлені тенденції, психолог закладу, класний керівник, батьки та педагоги повинні спільно працювати над створенням безпечного та підтримуючого освітнього середовища.

Для соціально-психологічної служби:

Необхідно ініціювати проведення тренінгів для учнів, спрямованих на формування навичок конструктивного вирішення конфліктів, розвитку емпатії, асертивної поведінки та ефективних механізмів самозахисту. Потрібно активізувати інформаційну роботу щодо ризиків булінгу та шляхів його подолання, а також стимулювати учнів звертатися за психологічною допомогою, демонструючи доступність та конфіденційність консультацій. Активізувати роботу з учнями щодо формування навичок безпечної поведінки в Інтернеті, критичного мислення та емпатії.

Для класного керівника:

Рекомендується приділяти особливу увагу створенню позитивного мікроклімату в класі, розвитку взаємоповаги та толерантності між учнями. Слід проводити регулярні бесіди про неприпустимість будь-яких форм насильства, включаючи кібербулінг, а також навчати учнів ефективно протидіяти приниженням. Важливо налагоджувати довірливі стосунки з учнями, щоб вони не боялися звертатися за допомогою. Регулярно проводити тематичні години спілкування, присвячені питанням безпеки в Інтернеті, етикету онлайн-спілкування та протидії кібербулінгу. Необхідно активно співпрацювати з психологом закладу та батьками учнів, інформуючи про виявлені проблеми та спільні шляхи їх вирішення.

Для батьків:

Важливо вести відкритий діалог зі своїми дітьми про їхні шкільні справи, друзів та можливі труднощі. Необхідно пояснювати дітям, що таке булінг, та заохочувати їх повідомляти дорослим про будь-які випадки насильства чи принижень. Рекомендується спостерігати за змінами в поведінці дитини, які можуть свідчити про проблеми в школі та звертатися за консультацією до психолога або вчителів. Батькам варто демонструвати приклад толерантної поведінки та поваги до відмінностей. Активно цікавитися онлайн-діяльністю своїх дітей, обговорювати з ними правила безпечного користування Інтернетом, потенційні ризики та способи захисту. Важливо створити атмосферу довіри, щоб дитина могла звернутися до батьків у разі виникнення проблем. Навчити дітей розпізнавати кібербулінг, не реагувати на провокації та звертатися за допомогою до дорослих. Постійно підтримувати діалог з дитиною щодо її емоційного стану та переживань.

Для педагогів закладу:

Необхідно бути уважними до міжособистісних стосунків між учнями, вчасно виявляти ознаки булінгу та неналежної поведінки. Важливо вимагати від учнів припинення будь-яких форм насильства, не ігноруючи навіть незначні прояви. Рекомендується спільно з психологом брати участь у тренінгах та семінарах з профілактики булінгу та формування безпечного освітнього середовища. Важливо забезпечити рівне та об'єктивне ставлення до всіх учнів, не допускаючи дискримінації. Необхідно створити атмосферу довіри, в якій учні не боятимуться звертатися за допомогою до вчителів, знаючи, що їх почують і їм допоможуть.

